

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۱۱/۰۴

سید عظیم حسینی

عواقب بی سرنوشتی افغانستان در همگرایی و همکاری های

اقتصادی منطقه ئی - قسمت سوم

حالا که جوانب مختلف همگرایی و همکاری اقتصادی منطقه ئی توضیح گردید، میپردازیم به موقف و وضعیت فعلی افغانستان درین بحث، و عواقب بی سرنوشتی افغانستان را در همگرایی و همکاری های اقتصادی منطقه ئی را مورد بررسی قرار میدهیم.

افغانستان کشور است با موقعیت جغرافیایی جیوسترانژیک و جیو اکونومیک در قلب آسیا. این کشور از نظر منابع طبیعی غنی و دارای پتانسیل بالایی برای رشد اقتصادی است. در سال های اخیر، تلاش هایی برای ایجاد همگرایی اقتصادی منطقه ای در افغانستان صورت گرفته است. این تلاش ها با هدف افزایش همکاری های اقتصادی بین افغانستان و کشورهای همسایه و سایر کشورهای علیرغم چالش های که در ذیل ذکر میگردد انجام گردیده است:

- موجودیت جنگها، نا آرامی های داخلی و تهدید های ممتد مخالفین در کشور؛ فقدان ثبات امنیتی در کشور و شعله ور بودن جنگها که از بزرگترین چالش های و موانع در پیشرفت پروژه های زیربنائی و منطقه ئی به شمار میروند؛
- عدم همکاری کشورهای منطقه؛
- اختلافات سیاسی بین کشورهای منطقه بخصوص پاکستان که مانع از همکاری آنها در زمینه های اقتصادی شده است و میشود.
- کمبود بودجه و منابع مالی کافی برای اجرای پروژه های زیربنائی بزرگ در چوکات دولت.
- عدم همکاری و عدم پشتیبانی کشورهای بزرگ سرمایه داری (G7) در رأس ایالات متحده امریکا و موسسات مالی بین المللی مانند بانک جهانی در راه اندازی پروژه های بزرگ زیربنائی مانند بند های برق، احداث خط آهن سراسری و تشویق سرمایه گذاری های بخش خصوصی خارجی در پروژه های بزرگ استخراج معادن و ایجاد تدریجی صنایع ثقیله و خفیفه بر مبنای معادن بخصوص نفت و گاز

د پانو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

افغانستان حتی جهت خود کفائی این کشور، همچنان معادن آهن، مس، کروماید، لیتیوم و غیره و پاره مسایل دیگر. ➤ عدم اجرای موافقتنامه ها و قرارداد های عقد شده از طرف کشورها، مانند مس عینک و حوزه نفتی «آمو دریا» توسط جمهوری مردم چین.

از طرف دیگر، با وجود تضعیف روبه رشد دولت جمهوری اسلامی افغانستان نسبت سیاست دوگانه ای ایالات متحده آمریکا در جنگ و صلح افغانستان، مداخلات مستقیم پاکستان در امور داخلی افغانستان، ایجاد چالشهای منفعت طلبانه ای رهبران ناکام و خودکامه سیاسی افغانستان و موجودیت فساد در دولت، کاهش رشد اقتصادی در کشور، و ... پروسه تکمیل تدریجی یکنه تعداد پروژه های مهم همگرایی و همکاری های اقتصادی منطقه ئی که در آتی یاد آوری میگردد در زمان جمهوری اسلامی افغانستان، جریان داشت:

1. پروژه انتقال گاز طبیعی خط لوله ترکمنستان- افغانستان- پاکستان- هند (TAPI) :

این خط لوله با هدف انتقال گاز طبیعی از ترکمنستان به پاکستان و هند از طریق افغانستان طراحی گردیده و کار احداث آن در سال 2016 آغاز شد و قرار بود در سال 2023 تکمیل شود. اگرچه کارهای بنیادی این پروژه در ترکمنستان تکمیل و در برخی موارد در داخل افغانستان نیز آغاز شده، اما به دلایل نامعلوم که باعث تأخیر در تکمیل آن گردیده، عجاتاً در حالت تعلیق قرار دارد.

2. پروژه CASA-1000 (Central Asia South Asia Electricity Transmission and Trade Project)

این پروژه با هدف انتقال برق از کشورهای آسیای مرکزی (قرقیزستان و تاجیکستان) به پاکستان - هندوستان از طریق افغانستان، توسعه بازار برق و افزایش همکاری های اقتصادی منطقه ای طراحی شده یکی از پروژه های بزرگ و مهم همگرایی اقتصادی منطقه ای است. افغانستان در این پروژه نقش میانجی دارد و همچنین از ترانزیت برق به نفع خود نیز بهره برداری خواهد کرد. پروژه CASA-1000 یک گام بزرگ در جهت توسعه همکاری های منطقه ای و توسعه اقتصادی منطقه است. با آنکه پیشرفت های مهمی در اجرای این پروژه حاصل شده بود، اما فعلاً در حالت تعلیق قرار دارد.

3. پروژه ترانزیت جاده ای لاجورد (Lapis Lazuli Route):

این مسیر ترانزیتی، افغانستان را از طریق ترکمنستان، آذربایجان، گرجستان و ترکیه به اروپا متصل می سازد. هدف از این پروژه تسهیل حمل و نقل و تجارت بین کشورهای عضو و تسهیل ترانزیت افغانستان به کشور های منطقه، و اروپا میباشد، که افغانستان را از ترانزیت پاکستان بی نیاز میسازد، اما درین اواخر از آن کمتر صحبت بعمل می آید.

4. پروژه توسعه و بازسازی بندر چابهار در ایران: قرار بود هند، افغانستان و ایران همکاری‌های گسترده‌ای در زمینه توسعه و بهره‌برداری از بندر چابهار داشته باشند. این بندر به عنوان یک مسیر جایگزین برای دسترسی افغانستان به ابحار و قسماً دور زدن راه ترانزیت پاکستان مطرح شده است.

5. پروژه انتقال برق 500 کیلوولت از ترکمنستان به افغانستان یکی دیگر از پروژه‌های مهم همگرایی اقتصادی منطقه‌ای است. این پروژه با هدف تامین نیاز برق افغانستان و افزایش همکاری‌های اقتصادی بین دو کشور طراحی شده است.

ترکمنستان به عنوان یکی از کشورهای پیشرو در تولید گاز طبیعی و انرژی در منطقه، قابلیت تامین برق به کشورهای همسایه را دارد. با اجرای این پروژه، افغانستان قادر خواهد بود که به میزان قابل توجهی از برق ترکمنستان بهره‌برداری کند، که این موضوع به بهبود شرایط زندگی و توسعه اقتصادی در مناطق مختلف افغانستان کمک خواهد کرد.

با این حال، پیشرفت و موفقیت این پروژه‌ها به موارد متعددیگر از جمله پایداری سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی افغانستان، حمایت بین‌المللی و همچنین تشویق و تحکیم همکاری بین کشورهای منطقه‌ای بستگی دارد.

بعد از به قدرت رسیدن طالبان، بی‌سرنوشتی افغانستان در آغاز دوباره روند همگرایی و همکاری‌های اقتصادی منطقه‌ای بنابر عدم برسمیت شناخته شدن بین‌المللی امارت اسلامی و فقدان روابط دیپلماتیک فعال دوجانبه و چند جانبه با ممالک دیگر و توقف روند انکشاف اقتصادی و حتی رشد منفی این کشور را به چالش‌های بزرگی مواجه ساخته و از مسیر توسعه اقتصادی دور نگهداشته است. چنانچه به عنوان مثال نظر به آمار ارائه شده از طرف اداره مرکزی احصائیه و معلومات، عاید ناخالص داخلی در سال ۱۳۹۹ بالغ بر ۱۵۴۷.۲۹ میلیارد افغانی گردیده و عاید سرانه در همین سال مبلغ ۴۷۰۳۰.۰۶ افغانی به ثبت رسیده است در حالیکه طی سال ۱۴۰۰ عاید ناخالص داخلی به مبلغ ۱۲۵۱ میلیارد افغانی تقلیل یافته و عاید سرانه نیز به مبلغ ۳۷۲۷۱ افْت نموده است. طوریکه به ملاحظه می‌رسد طی یک سال اقتصاد کشور حدود ۲۰ درصد کوچک شده و رشد منفی داشته است که عوامل مختلف منجمله سیاست‌های داخلی و خارجی دولت در آن دخیل است. یکی از عوامل مهم و نادر این رشد منفی، حذف زنان از تحصیل و کار میباشد که در سایر کشورها کمتر دیده میشود. بدین ترتیب امارت اسلامی به صورت آگاهانه ۵۰ درصد نفوس کشور یعنی بانوان را از حق کار محروم ساخته که در نتیجه شاخص مهم اقتصادی کشور یا تولید ناخالص داخلی (GDP) به افْت شدید مواجه گشته است، زیرا به هر اندازه ای که تولید ناخالص داخلی کوچک تر شود رشد اقتصادی کمتر و توانایی افغانستان در جهت همگرایی و همکاری‌های اقتصادی محدودتر میگردد. بانوان بخش مهمی از نیروی کار کشور را تشکیل داده و در بخش‌های مختلف اقتصادی، از جمله زراعت و مالداري، صنعت خفیفه و دستی، و خدمات، مشغول به کار بودند.

محرومیت بانوان از حق کار تأثیرات منفی زیادی بر اقتصاد کشور وارد نموده است. این تأثیرات عبارتند از:

- با محرومیت بانوان از حق کار، بخش بزرگی از نیروی کار کشور از چرخه تولید خارج و این امر باعث کاهش تولید ناخالص داخلی کشور می‌شود.
- رشد اقتصادی یک کشور با افزایش تولید ناخالص داخلی آن رابطه مستقیم دارد. بنابراین، کاهش تولید ناخالص داخلی باعث کند شدن رشد اقتصادی کشور می‌شود.
- همگرایی و همکاری‌های اقتصادی کشورهای مختلف مستلزم وجود یک اقتصاد پویا و قوی است. محرومیت بانوان از حق کار باعث کاهش تولید ناخالص داخلی و کند شدن رشد اقتصادی می‌شود و در نتیجه، توانایی افغانستان را برای همگرایی و همکاری‌های اقتصادی محدود می‌کند.

هرگاه پروسه به همین شکل دوام نموده و امارت اسلامی نتواند جلو رشد منفی اقتصاد را بگیرد وضع ازین هم بد تر خواهد شد.

ادامه دارد